

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Історичний факультет
Кафедра соціології

Затверджено

На засіданні кафедри соціології
історичного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри _____

д.с.н., проф. Пачковський Ю.Ф.

Силабус з навчальної дисципліни
«Соціологія масових комунікацій»,
що викладається в межах ОПП Прикладна соціологія
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 054 Соціологія

Львів 2024

Назва дисципліни	Соціологія масових комунікацій
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка Вул. Університетська, 1 Львів 79000, Україна
Факультет та кафедра, за якими закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра соціології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 – соціальні та поведінкові науки 054 Соціологія
Викладачі дисципліни	Козаченко Ольга Олександрівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології
Контактна інформація викладачів	olha.kozachenko@lnu.edu.ua Сторінка викладача: https://clio.lnu.edu.ua/employee/kozachenko-o-o Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 318
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі он-лайн консультації через zoom, Microsoft teams або подібні ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка дисципліни	https://clio.lnu.edu.ua/course/sotsiologhiia-masovykh-komunikatsiy-opp-trykkladna-sotsiologhiia
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Соціологія масових комунікацій» є нормативною навчальною дисципліною зі спеціальності 054 «Соціологія» для освітньо-професійної програми «Прикладна соціологія», яка викладається у 5 семестрі в обсязі 4 кредити ЄКТС
Коротка анотація дисципліни	Курс розроблено таким чином, щоб учасники мали змогу оволодіти системою теоретичних знань у галузі соціології масових комунікацій, одержати практичні вміння та навички медіа-комунікації та застосування соціологічних методів аналізу ЗМК.
Мета та цілі дисципліни	Мета: розкриття теоретико-методологічних та методичних основ дослідження масових комунікацій та вдосконалення навичок застосування соціологічної інформації в медіа комунікації. Завдання: розгляд теоретичних підходів до визначення масової комунікації; аналіз основних суб'єктів комунікативного процесу та специфіки функціонування ЗМК в сучасному суспільстві; вивчення основних соціологічних методів дослідження ЗМК та використання студентами одного з них на практиці; вдосконалення навичок застосування соціологічної інформації в медіа комунікації; створення медіа-тексту на основі соціологічних даних; вироблення в студентів вміння дискутувати, відстоювати власну позицію та комунікувати в малій групі.
Література для вивчення дисципліни	Основна література: 1. Іванов В. Основні теорії масової комунікації та журналістики: навч. посіб. К., 2010. 258 с. 2. Чудовська І. Соціологія масових комунікацій: Навч. посіб. К., 2021. 235 с. 3. Яремчук С. Соціологія масової комунікації: навч. посіб. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 248 с. Додаткова література: 1. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів, 2010. С. 3-127. 2. Квіт С. Масові комунікації: Підручник. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Костенко Н.В. Масова комунікація. Соціологія : підручник / за ред. С. Макеєва. Київ, 1998. С. 153-180. 4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенко; За науковою редакцією В.В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с 5. Медіа. Демократія. Культура/За ред.Н.Костенко, А.Ручки. Київ : Інститут соціології НАН України, 2008. С. 9-32. 6. Соціологія громадської думки та мас-медіа: Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни: навч. посіб. для бакалаврів за спеціальністю 054 «Соціологія» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Єнін М.Н., Северинчик О.П. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 81 с. 7. Казанжи З. Практичний посібник для працівників комунікаційних структур в органах влади. К. 2016. URL: https://imi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/posibnyk.pdf 8. Ясиневич Я. Я. Комунікація громадських ініціатив. Для тих, хто творить зміни. Практичний посібник / Інститут масової інформації. Київ: ТОВ «Софія-А», 2016. 104 с. 9. Закон України про медіа. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text <p>Інтернет-джерела:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Практична соціологія для професіоналів медіа. Онлайн курс Prometheus. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+MEDIASOC101+2020_T3 2. Сайт New Media & Society Jornal. URL: https://journals.sagepub.com/home/nms 3. Інститут масової інформації. URL: https://imi.org.ua/ 4. Дія. Освіта. Освітні серіали на тему медіа грамотності. URL: https://osvita.diia.gov.ua/catalog/topic/media-literacy 5. Медіаграмотність: як не піддаватися маніпуляціям? Онлайн курс Prometheus. URL: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+MEDIA_L101+2022_T3
Обсяг курсу	Загальний обсяг 120 академічних годин. 48 годин аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 32 годин практичних занять та 72 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>В результаті успішного проходження курсу студент набуде:</p> <p><i>Загальні компетентності:</i></p> <p>ЗК03. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.</p> <p>ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p><i>Спеціальні (фахові) компетентності:</i></p> <p>СК10. Здатність аналізувати та оцінювати діяльність соціальних інститутів, що продукують і поширюють інформацію, формують і реалізують комунікативні стратегії у суспільстві, здатність розуміти закономірності інформаційних та комунікаційних процесів, а також бути їх активним учасником/учасницею.</p> <p><i>Програмні результати навчання:</i></p> <p>РН06. Ефективно виконувати різні ролі (зокрема організатора, комунікатора, критика, генератора</p>

	<p>ідей, виконавця тощо) у команді в процесі вирішення фахових задач.</p> <p>РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.</p> <p>РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.</p> <p>РН14. Вміти аналізувати та оцінювати діяльність соціальних інститутів, що продукують і поширюють інформацію, формують і реалізують комунікативні стратегії у суспільстві, вміти обґрунтовувати закономірності інформаційних та комунікаційних процесів, а також бути їх активним учасником/учасницею.</p>
Ключові слова	Масова комунікація, медіа, засоби масової комунікації, засоби масової інформації, журналіст, медіа-текст, комунікатор, аудиторія
Формат курсу	Очний
Теми	Детально див. Додаток «Схему курсу»**
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з таких дисциплін: «Соціологія менеджменту», «Соціологія та психологія особистості», «Соціологія організацій», «Соціологія Інтернету»
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Групова робота, дискусія, індивідуальна робота, індивідуальні творчі завдання, «мозкова атака», аналіз випадку, практичне заняття, презентація, самоосвіта, самостійна робота
Необхідне обладнання	Комп'ютер/ноутбук/смартфон з доступом до мережі Інтернет
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Оцінювання знань студентів завершується іспитом та проводиться протягом семестру за такими видами робіт:</p> <p>Оцінювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • участь у семінарських заняттях (25 балів); 1 заняття – 3 бали • оцінка за навчальний проект (ІНДЗ) (10 балів) • оцінка за модульні контрольні роботи (15 балів) • іспит (50 балів) <p>Індивідуальне завдання полягає у написанні студентом навчального проекту, що передбачає створення медіа-тексту на основі соціологічних даних. ІНДЗ передбачає творчу індивідуальну письмову роботу студента обсягом 3-5 сторінок друкованого тексту із використанням візуальних даних (фото, відео). Студент повинен написати навчальну статтю/презентацію/відеоролик тощо, які б демонстрували вміння використовувати та аналізувати соціологічні дані чи використовувати соціологічні методи для створення медіа-текстів, привабливих та соціально значущих для аудиторії. Тему студент обирає самостійно або за допомогою консультації з викладачем.</p> <p>Академічна доброчесність: очікується, що роботи студентів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, втручання в роботу інших студентів становлять, однак не обмежують прикладів можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак цього є</p>

	<p>підставою для незарахування тієї або іншої роботи студента викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відповідно, жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до іспиту (чи питання на контрольні роботи)</p>	<p>Питання на іспит з «Соціології масових комунікацій»</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття комунікація, масова комунікація та ЗМІ/ЗМК 2. Структура комунікаційного процесу 3. 4 етапи дослідження ЗМК 4. Теорія стереотипів 5. Теорія когнітивного дисонансу 6. Теорія навчання та теорія пізнання 7. Структурно-функціональний підхід 8. Теорія лідерів думок 9. Функції та дисфункції ЗМК 10. Теорія користі та задоволення потреб 11. Теорія «спіралі замовчування» 12. Теорія встановлення «порядку денного» 13. Теоретичні погляди Г.МакЛюена 14. Неомарксистський напрямок у вивченні медіа 15. Теорії представників Франкфуртської школи 16. Комунікаційні погляди Н.Лумана 17. Теоретичні погляди теоретиків постмодернізму 18. Мас-медіа в теоретичних поглядах П. Бурдьє 19. Теорія гейткіперів 20. Теорія масової комунікації Мак-Квейла 21. Теоретичні дослідження новинних програм 22. Медіаосвіта та медіаграмотність 23. Комунікативний процес: комунікатор 24. Контент-аналіз як метод дослідження медіа 25. Поняття аудиторії: теоретичні аспекти 26. Соціологічні дослідження аудиторії медіа 27. Типологія аудиторії за рівнем комунікативної активності 28. Медіаконвергенція. Нові медіа. Особливі риси нових/Інтернет-медіа 29. Соціокультурні особливості Інтернету 30. Емпіричні виміри функціонування Інтернету в Україні (за матеріалами соціологічних досліджень) 31. Особливості соціологічного дослідження мобільних пристроїв (смартфонів) 32. Соціологічна інформація, що використовується журналістами для створення контенту 33. Соціологічна інформація для внутрішнього користування в медіа 34. Особливості публікації соціологічних даних журналістами 35. Етичні моменти в роботі журналістів 36. Правове регулювання роботи журналістів 37. Професійні стандарти роботи журналіста 38. Журналістське розслідування 39. PR, спін та маніпуляції в медіа 40. Масова комунікація глобального суспільства
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

Додаток. Схема курсу «Соціологія масових комунікацій»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1-2/15 год.	<p>Тема 1. Соціологія масової комунікації. Вступ.</p> <ul style="list-style-type: none"> Визначення поняття комунікації та масової комунікації. Проблемні питання дослідження соціології масової комунікації. Історія розвитку комунікації: три революції. Структура комунікації: суб'єкти, засоби, предмет, ефекти, бар'єри, зворотній зв'язок, середовище комунікації. 	<p>Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 4 год.</p>	<p>Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 2</p>	<p>Самостійна робота – 9 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.</p>	2-й тиждень
3-6/30 год.	<p>Тема 2. Теорії масової комунікації</p> <ul style="list-style-type: none"> Теорії «чарівної кулі» Теорія стереотипів Теорія когнітивного дисонансу Теорія навчання та теорія пізнання Структурно-функціональний підхід Теорія лідерів думок Функції та дисфункції ЗМК Теорія користі та задоволення потреб Теорія «спіралі замовчування» Теорія встановлення «порядку денного» Теоретичні погляди Г.МакЛюена Неомарксистський напрямок у вивчення медіа 	<p>Лекція (презентація, дискусія) – 4 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 8 год.</p>	<p>Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 2</p>	<p>Самостійна робота – 18 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.</p>	6-й тиждень

	<ul style="list-style-type: none"> • Теорії представників Франкфуртської школи • Комунікаційні погляди Н.Лумана • Теоретичні погляди теоретиків постмодернізму • Мас-медіа в теоретичних поглядах П. Бурдьє • Теорія гейткіперів • Теорія масової комунікації Мак-Квейла • Теоретичні дослідження новинних програм 				
7/8,5 год.	<p>Тема 3. Медіаграмотність</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основні поняття медіаграмотності • Медійні та новинні стандарти • Замовні матеріали («джинса») • Маніпуляції в медіа • Ознаки маніпуляцій 	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) - 2 год.	Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 2, 3, 4, 5	Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.	7-й тиждень
8/6,5 год.	<p>Тема 4. Комунікативний процес: комунікатор</p> <ul style="list-style-type: none"> • Власники та керівництво мас-медіа. • Специфіка журналістської діяльності. • Основні напрями вивчення комунікатора. • Вивчення безпосереднього зв'язку комунікатора і аудиторії. • Соціологічна служба редакції. 	Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.	Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 Інтернет-джерела: 1, 2, 3	Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.	8-й тиждень
9/ 8,5 год.	<p>Тема 5. Держава, бізнес та ЗМК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Особливості взаємовпливу держави та медіа. 	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова	Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4,	Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до	9-й тиждень

	<ul style="list-style-type: none"> Роль бізнесу у медіа індустрії. Основні групи інформаційних загроз. Об'єкти правового захисту в медіа сфері. Проблема цензури. 	робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.	5, 6, 7, 8, 9 Інтернет-джерела: 1, 2, 3	семінарського заняття. Опрацювання літератури.	
10/6,5 год.	Тема 6. Комунікативний процес: зміст масової комунікації <ul style="list-style-type: none"> Характеристика контенту. Різновиди контенту. Вимоги та рекомендації до організації контенту. Емпіричні дослідження контенту. 	Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.	Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 Інтернет-джерела: 2, 3	Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.	10-й тиждень
11/8,5 год.	Тема 7. Смартфон як ЗМК <ul style="list-style-type: none"> Мобільна телефонія як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні аспекти використання мобільного телефону/смартфону. Емпіричні дослідження мобільного телефону/смартфону. 	Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.	Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 2	Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.	11-й тиждень
12/ 6,5 год.	Тема 8. Комунікативний процес: аудиторія <ul style="list-style-type: none"> Рівні аналізу аудиторії. Типологія аудиторії. Дослідження аудиторії. 	Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.	Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 Інтернет-джерела: 1, 2, 3	Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.	12-й тиждень

13/ 8,5 год.	<p>Тема 9. Старі та нові медіа. Інтернет як засіб масової комунікації</p> <ul style="list-style-type: none"> • Старі та нові медіа. Медіаконвергенція • Особливості Інтернету як ЗМК. • Емпіричні виміри функціонування Інтернету в Україні (за матеріалами соціологічних досліджень) 	<p>Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.</p>	<p>Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 2, 3</p>	<p>Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.</p>	13-й тиждень
14/6,5 год.	<p>Тема 10. Соціологічна інформація в роботі журналіста</p> <ul style="list-style-type: none"> • Типи соціологічної інформації в роботі журналіста • Особливості публікації соціологічних даних журналістами • Типові помилки під час публікації соціологічної інформації 	<p>Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.</p>	<p>Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 1, 2, 3</p>	<p>Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.</p>	14-й тиждень
15/8,5 год.	<p>Тема 11. Соціологічні методи дослідження ЗМК</p> <ul style="list-style-type: none"> • Специфіка використання кількісних методів у дослідженні ЗМК. • Специфіка використання якісних методів у дослідженні ЗМК. Журналістсько-соціологічні дослідження призначені для публікації. • Соціологічні дослідження редакцій для внутрішнього користування. 	<p>Лекція (презентація, дискусія) – 2 год. Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.</p>	<p>Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 1, 2, 3</p>	<p>Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання літератури.</p>	15-й тиждень
16/6,5 год.	<p>Тема 12. Професія журналіста</p> <ul style="list-style-type: none"> • Професійні стандарти роботи журналіста. • Правове регулювання роботи журналістів. • Журналістське розслідування 	<p>Семінар (групова робота, дискусія, самостійна робота, індивідуальна робота) – 2 год.</p>	<p>Основна: 1, 2, 3 Додаткова література: 1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-джерела: 1, 2, 3</p>	<p>Самостійна робота – 4.5 год. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювання</p>	16-й тиждень

				літератури.	
Разом 120 год.		64 год. (16 год лекцій/32 год. семінарських занять)		72 год.	